

S t r a h.

Bilo je dva dni pred sv. Miklavžem. Popóluodne je prepihavala mrzla sapa in prinesla s seboj — prvi sneg. Protí večeru ga je bilo vže vse polno po gorah in dolinah. Tudi mraz je pritiskal. Pa kaj ta mraz, da je le peč gorka, mislil sem si, in se nekoliko bliže pomaknil k peči. Saj je takó prijetno sedeti pri zakurjenej peči, in to še posebno zvečer, kadar zunaj sneg méte in je mraz, da kar škriplje in pôka pod nogami.

„Ne hodi mi iz hiše, da se ne prehladiš, reče mati mojemu starejšemu bratu Blažku. Blažek je namreč hotel iti v kuhinjo, da bi si tam poiskal trsko in nas potem nazaj prišedši dregal ž njo za pečjó in nas tako strašil.

„Glej ga nù, niti slušati neče,“ huduje se mati, ko Blažek vže za kljuko drži, „naj te pa le strah odnese, saj te tako ni škoda, ker nisi nič prida.“ Te besede so bile kakor živ ogenj na Blažka, izpustil je kljuko in se takój vrnil k peči. Ali glej! v tem trenótku nekaj zaropoče zunaj v veži. Otroci se tega ustrašimo, drug drugega pogledamo in se še tesneje stisnemo skupaj. „Kaj je to?“ vprašam Blažka, ki se je pa menda še bolj ustrašil nego jaz, ker je imel slabo vest, da ni takój matere slušal, ko mu je rekla, da naj ne hodi iz hiše. Nič mi ne odgovori Blažek.

„Oj, strah je!“ reče Anica z obema rokama Blažka se oklepajoč.

Mati nas pogleda, nasmeje se nam in reče: „No, ste pa res pravi zajčki, ker vas vsaka stvarca lahko ustraši. Kdo drugi je nego oče, ki je prišel domóv in si zunaj v veži otresava sneg s črevljev. Blažek vzemi luč in pojdi mu posvetit, da se kam ne zadene!“

Blažek še ves v strahu stori, kar mu reče mati.

Kmalu potem stopi oče v sobo, razpravi se in sede k peči. Mati mu pripoveduje, kako smo se ustrašili, in se še vedno smeje Blažku, kateremu se je sveča v roci tresla kakor šiba na vodi. Tudi oče se nam nasmeje ter pravi, da bi ne bil verojel, da smo taki bojazljivei. Potem pogladi mene po laséh in reče: „Nù Mirko, ali te je še kaj strah?“

„Nič več, oče,“ odgovorim potihoma. —

„Nù to je lepó, da te ni strah, ker straha nikjer ni, če si ga človek sam ne naredí. Povedati vam hočem, kakšen je strah in kako je mene strašilo, ko sem bil še mlad. Videli bodeite, da je strah prazen in ga nikjer nič ni. Zatorej poslušajte:

Ko sem bil še mlad, bil sem za strežnika v cerkvi. Cerkovnik, stari Jaka, ki je lani umrl, Bog daj njegovej duši dobro, imel me je zeló rad, ker mu sem mnogo pomagal pri njegovih cerkvenih opravkih; zvonil sem po večkrat mesto njega, in če je bilo treba z gospodom župnikom iti, pa on ni utegnul, šel sem jaz.

Bilo je nekega dne zvečer, malo pozneje kakor zdaj. Sneg je na debelo zapadel in huđ mraz je pritiskal. „Hitro, hitro pojdi!“ kliče cerkovnik vže zunaj v veži, „z gospodom je treba iti.“ — „Ali daleč?“ vprašam jaz. „Jedno uro daleč, le dobro se obleci; svetilnico dobodeš pri meni,“ reče cerkovnik ter se zgubi za oglom naše hiše.

Za dobrih pet minut po tem vže korakava z gospodom župnikom k bolniku. Strah me ni bilo, saj sem bil pri gospodu župniku in sem tudi vže večkrat po

tem poti hodil. Zvonček je glasno pel in svetilnica dobro svetila. Šla sva po zapuščenem poti moleč naprej. Prišla sva v gozd. Vse tiho, nobena stvarca se ne gane. Jaz gredoč premišljudem, kdaj pridem domóv. Zdaj se pot zavije navkreber in za četrt ure prideva k bolniku. Gospod župnik opravi svoje opravilo ter sede, da bi se odpočil. Truden je bil od dolgega in težavnega pota. Saj se star človek kmalu upeha.

„Pa pri nas ostanite, gospod župnik,“ oglasil se gospodar, „pot nazaj je še bolj težaven, kakor sem; posteljo vam preskrbimo in tudi za strežnika se kaj dobí.“ Nekaj časa ugovarja gospod župnik, a naposled se vender udá. A jaz nisem hotel nikakor ostati. Truden nisem bil, prehlajenja se tudi nisem bal, a domóv bi bil na vsak način rad prišel. Zatorej jo odrinem. Deset ura je bila, ko sem odhajal. Svetilnico držim v levici, desnico pa potisnem v suktnjo in hajdi! po hribu nizdolu. Dobro je šlo, niti dričalo ni kaj posebno. Zopet pridem v gozd in stopam po zmrzlem snegu, da je kar glasno škripalo pod nogami. V tem hipu mi ugasne svetilnica. Iščem po žepih, če imam kako žveplenko. „Še jih imam nekaj,“ rečem sam v sebi ter hitim prižigat. Ko luč prižgem, stopam dalje, ali glej! zopet mi ugasne. „Kaj je neki to? pa ne, da bi —“ in lasjé se mi začno dvigati po konci. Še jedenkrat poskusim — še — in — zopet ugasne. Zdajci se spomnim na staro znamenje v gozdu, kjer so pred nekaj leti roparji umorili nekega trgovca. Nihče drug kakor njegov duh mi luč ugasuje,“ mislim si in se spustim v ték proti domu. Ali kaj slišim za seboj? „Tèk, tèk, tèk — drvilo je za mano. „Kostenjak hití za menój,“ mislim si zopet ter dirjam domóv, kolikor sem le mogel. „Jaka, odprite!“ zavpijem vže iz daleč ter komaj še sopeč planem v njegovo hišo.

„Za božjo voljo, kaj ti pa je? In kje je ostal gospod župnik? Ali se je kaka nesreča zgodila? — povej — hitro — ali —?“ vse se je kar kopičilo iz Jakatovih ust. „Nič, nič,“ odgovorim jaz, ko se nekoliko oddahnem. „Gospod župnik je ostal pri bolniku in jaz sem jo sam primahal domóv.“ — Nù, in se tako vedeš, kakor bi bil iz uma. Mislil sem vže, da se je pripetila kaka nesreča gospodu župniku,“ ošteva me stari cerkovnik.

„Ali strah je bil tam v gozdu blizu križa, luč mi je ugasnila, kadar koli sem jo prižgal, in strah me je podil do vaše hiše,“ pripovedujem jaz v jednej sapi.

„Povej še jedenkrat, kako je bilo,“ vpraša me cerkovnik. Ko mu vse izpovem, namuzne se mi in pravi: „Oj ti mladost — norost, tam išče strahú, kjer si ga sama naredi. Ali ne veš, da je strah v sredi votel, okoli kraja ga pa nič ní? Poslušaj torej, kaj se ti je prigodilo. Bil si takrat, ko ti je svetilnica ugasnila pod znamenjem sv. križa. A tam je prélaz, zatorej svet bolj odprt. Sapa vedno skozi brije. Ugasnila ti je svetilnica vselej, kadar si jo prižgal. Po tem, ko si se v ték spustil, hlatalo je za teboj. A znaj, da tist kostenjak, ki je za teboj dirjal, ni bil nihče drug, nego tvoje nad petami zmrzle hlače. Ker si tekel, zadevale so se pri vsakej stopinji na tvoje črevlje in slišati je bilo, kakor bi te kdo podil. Mar ni bilo tako?“

„Kaj, ko bi bilo res takó?“ Pogledam hlače, katerih se je še led držal. Straha ni bilo torej nobenega in cerkovnik je pravo pogodil.

Spremil me je domóv in mi dejal, naj se mi še kaj sanja o takih strahovih.“

„Ali zdaj veste, kaj je strah?“ vpraša nas oče ter ne čakajoč odgovora nadaljuje: „Kdor ga išče, vidi ga povsod, za vsakim grmom, pod vsakim drevesom. Svoje sence se boji, kdor ima slabo vest. A kdor ima dobro vest, njemu se ni bati strahov; bati se mu je le hudobnega človeka, ki ga želi spraviti ob časno in večno srečo.“

Tako nam je oče pripovedoval o strahu.

Branimir.

Pred gosposkimi vrati.

Zima je, huda zima. Mrzel sever brije. Sneg siplje. Večer.

Iz predmestja polagoma stopa v mesto sirota. V roci ima košarico.

Oh, ko bi ta svet bil usmiljen, bi ljudje ne šli takó brezskrbno mimo male sedemletne sirote, ki gre v mesto, da bi si izprosila skorjico kruha. Dà, za bolno mater.

— Usmilite se!

Nihče je ne pogleda.

Zamán je njen glas, vedno mileji kakor angeljska molitveca, nihče je ne pogleda!

Zmračilo se je. Veter še huje divjá. Sneg do pasú.

Sirota ozébla koracá po kaménih pločah ob mestnih hišah ter krene po nekih ulicah naravnost pred dvorec bogatina.

Tam je vsega dosti, tam si izprosi košček kruha, da ga ponese bolnej materi. Deklica potrka na vrata. Pes zalaja.

— — — — —
Po viharnej, mrzlej noči napočilo je hladno zimsko jutro.

Čakala je mati hčerko svojo, čakala. Sama je v ubožnej sobici. Ura udari osem, devet — — Prileti k njej smrtni angelj in — zatisne jej oči.

Istega dne pa so prinesli vsi v mestu izhajajoči časopisi naslednji vestí:

(Zmrznila je.) Danes so našli pred vrati grofa X. deklico, ki jo je sneg zamél. Sirota je mendà prosjačila. Ne vé se, čigavo je to dete.“

(Umrlí so:) — — — — — V predmestji v „ubožnih ulicah“ hišno šte. 708. umrla je bolj od gladi in béde, nego li od bolezní — jedna sirota.“

Tukaj so „ljudje“ pač ubogo malo zvrševali svojo človeško dolžnost s tem, da so objavljali, kaj je novega v mestu.

— In poprej?

— Pustiva, prijatelj pustiva o tem razgovor.

— Pravo govoriš.

— Tedaj ob enem — — — —

Jos. Milaković.

